

4. Експрезидент Обама вперше публічно виступив на виборчому мітингу за Байдена. *Українформ*. 22.10.2020. URL: <https://cutt.ly/FGWFqY2>
5. Обама і Меркель закликали почати розведення сил на Донбасі. *Українформ*. 30.09.2016. URL: <https://cutt.ly/wGWFwFw>
6. Обама нагадав, що санкції проти РФ ввели через Крим і Донбас. *LB.ua*. 18.01.2017. URL: <https://cutt.ly/CGWFeNg>
7. Обама розкритикував Росію та Китай на кліматичному саміті. *Українформ*. 08.11.2020. URL: <https://cutt.ly/mGWFtfc>
8. Обама: Наша задача зараз – утримувати Росію від подальшого наступу. *Українська правда*. 09.02.2015. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2015/02/9/7058008/>
9. Офіційна сторінка Білого дому. 17.03.2014. URL: <https://cutt.ly/UGWFy43>
10. Офіційна сторінка у Твіттер Барака Обама. URL: <https://cutt.ly/gGWFie9>
11. Dan Merica. Obama: Ukraine war is a reminder of US complacency, taking democracy and «rule of law» for granted. *CNN International*. 07.04.2022. URL: <https://cutt.ly/2GWFpbQ>
12. Obama and Putin clash over Ukraine. *Al Jazeera*. 02.03.2014. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2014/3/2/obama-and-putin-clash-over-ukraine>
13. Obama: Europe will continue sanctions on Russia. *CNN International*. 08.06.2015. URL: <https://cutt.ly/iGWFdofj>
14. Quint Forgey. Obama: Ukraine invasion proof that Putin has grown more «reckless». *Politico*. 04.12.2022. URL: <https://cutt.ly/vGWFfck>
15. Trump election: Obama urges Trump to stand up to Russia. *BBC World News*. 17.11.2016. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-38016557>

Скрипнюк Анастасія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ВИМУШЕНА ТРАНСКОРДОННА МІГРАЦІЯ ЯК НАСЛІДОК ВІЙНИ

Анотація. У дослідженні аналізуються особливості та тенденції вимушеної міграції внаслідок збройних конфліктів. Попри зусилля міжнародної спільноти в забезпеченні миру та стабільності проблема набула загрозливого характеру, що потребує окремої уваги до визначеної категорії переміщених осіб. Розглянуто їх вплив на країну-реципієнта, перебіг транзиту та специфіку свідомості мігранта.

Ключові слова: вимушена міграція, біженці, збройний конфлікт.

Abstract. The study analyzes the features and trends of forced migration as a result of armed conflicts. Despite the efforts of the international community in ensuring peace and stability, the problem has acquired a threatening character, which requires individual attention to a defined category of displaced persons. Their impact on the recipient country, the process of transition and the specifics of the migrant's consciousness are considered.

Keywords: forced migration, refugees, armed conflict.

У сучасних дослідженнях міграційних процесів існує низка критеріїв для класифікації міграції, але одним з основних є предмет добровільності та мотивації. Вимушені переміщення в свою чергу найчастіше відбуваються внаслідок воєнних дій та під час безпосередньої загрози життю та здоров'ю людини. Такий вид міграції відзначається хаотичністю, високим рівнем інтенсивності, складністю регулювання та низкою гуманітарних проблем. Адже на відміну від вмотивованого та спланованого переїзду в контексті війни постають нові загрози й виклики, які потребують негайного реагування. Тобто з низки об'єктивних причин можемо визнати цю категорію найбільш вразливою і несамостійною.

Вимушена міграція передбачає зміну місця постійного проживання через військові, політичні події, переслідування на ґрунті релігії або етнічної приналежності, насильства, здійснені проти осіб або членів їхніх родин. Сьогодні на фоні збройних конфліктів вимушеними біженцями, особливо в країнах ЄС, стають вихідці з Близького Сходу та України [2; 5].

Варто зазначити, що особи, переміщені внаслідок збройних конфліктів, відчувають подвійну психологічну напругу і через нещодавно пережитий трагічний досвід, і через нові незнайомі умови проживання. Вони втрачають матеріальні надбання, соціальний статус та відчуття захищеності, навіть якщо безпосередньої загрози життю в новій країні немає. Погіршити ситуацію може і відсутність інформації про місцеперебування, і стан інших членів родини. Через вразливість, незахищеність та скрутне становище вимушені мігранти часто стають жертвою злочинних схем та насилля [1; 3].

У межах цієї теми постає спектр особливостей перебігу транскордонного переміщення через війну. Можемо говорити про те, що люди з тісними зв'язками в інших країнах у разі можливості обирають варіант саме возз'єднання з рідними. Люди з вищим статусом і можливостями будуть більш захищеними під час транзиту. Не останню роль відіграють місцеві діаспори в допомозі та забезпеченні гуманітарних потреб новоприбулих. Ще однією з тенденцій залишається те, що вимушені мігранти через збройні конфлікти найчастіше залишаються в межах регіону. Сусідні країни стають осередком прихистку та беруть на себе відповідальність за надання необхідних умов.

Існують відмінності між добровільними й вимушеними біженцями не тільки в площині мотивації, а й у сприйнятті держави. Оскільки у звичайних обставинах мігрант проходить низку інстанцій для того, щоб отримати всі необхідні дозволи, повинен так чи інакше залежно від рівня розвитку країни довести своє право на проживання. Водночас біженець сприймається в рамках інших критеріїв. Особливо в європейських країнах існує соціальний консенсус про моральний обов'язок допомоги цивільним у критичних для їхнього життя умовах.

Масовість, одночасність та складність як риси транснаціональної міграції під час збройних конфліктів відповідно породжують пласт викликів у політичній, соціальній, економічній сферах країни-реципієнта. Біженці мають потребу в розселенні, медичній допомозі, забезпеченні базових гуманітарних потреб. Усі ці фактори створюють фінансові навантаження, що розхитує і політичну стабільність. А значна частина переселенців надалі залишається на постійному місці проживання, що потребує від держави розробки адаптаційних програм. За умов відсутності якісного управління виникають внутрішні кризи й антиміграційні рухи. Не останню роль цей фактор відіграв при виході Великобританії з ЄС, а також при активізації ультраправих настроїв у низці європейських країн. В США на антимігрантській риториці у 2016 р. здобув успіх на виборах експрезидент Дональд Трамп. Для подальшого консенсусу між державою і суспільством необхідно відійти від пошуку ситуативних рішень до вироблення довгострокових стратегій [4].

Під категорію вимушених мігрантів підпадають і депортовані, незаконно вивезені громадяни. В умовах переходу до повномасштабної фази російсько-

української війни з лютого 2022 р. ми спостерігаємо масовість таких злочинних процесів. Через активне ведення бойових дій та відсутність контролю над окупованими містами неможливо точно оцінити кількість насильно вивезених людей до Російської Федерації. МЗС України заявляє, що російські окупаційні війська під приводом «евакуації» почали вивезення українців, яких розміщують у таборах з перспективою переміщення до віддалених депресивних регіонів Росії [3].

Отже, вимушена міграція як наслідок війни характеризується негативною мотивацією переселенця, високим рівнем нерегульованості, складністю визначення юридичного статусу, особливим емоційно-психологічним станом мігранта та вразливістю осіб перед потенційними злодіяннями. Зважаючи на постійне існування збройних конфліктів та їхню інтенсифікацію, необхідно додатково приділити увагу процесу захисту вимушених мігрантів. Їх вразливість перед посталими викликами породжує низку проблемних питань у подоланні гуманітарної кризи, правового регулювання та адаптації. Також необхідно сприяти подоланню першопричин окресленої проблематики.

Джерела та література

1. Блинова О. Є. Соціально-психологічна адаптація вимушених мігрантів: підходи і проблеми вивчення феномена акультурації. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Психологічні науки. 2016. №. 3(1). С. 111–117.
2. Жванія Т. В. Сучасна вимушена міграція: соціально-політичні аспекти. *Сучасне суспільство*. 2015. №. 2(2). С. 46–56.
3. Заява МЗС України щодо забезпечення доступу представників міжнародних організацій до громадян України, які були вивезені на територію держави-агресора Російської Федерації від 09 квітня 2022 року. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-zabezpechennya-dostupu-predstavnikov-mizhnarodnih-organizaciyi-do-gromadyan-ukrayini-yaki-buli-vivezeni-na-teritoriyu-derzhavi-agresora-rosijskoyi-federaciyi>
4. Фітисова А., Солодько А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>

Шкодиц Анна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

МІГРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ

Анотація. У статті автор досліджує концепт «сірої зони» як один із способів поширення впливу на інших міжнародних акторів у період трансформації системи міжнародної безпеки. Здійснено спробу охарактеризувати роль міграційних процесів у сучасній системі міжнародної взаємодії, а саме як одного із засобів гібридного впливу на держави.

Ключові слова: біженці, гібридні засоби впливу, міграція, «сіра зона».

Abstract. The article examines the concept of the «gray zone» as one of the means to spread influence to other actors of international relations in the times the transformation of the international security system. An attempt is made to characterize the role of migration processes in the modern system of international cooperation, namely as one of the means of hybrid influence on states.

Keywords: refugees, hybrid means of influence, migration, «grey zone».

Міграція – це явище, яке з огляду на його постійні дослідження та розповсюдженість розглядається як закономірний наслідок інтеграційних процесів,